Haymarket Şehitleri

Anarchist Writers

2007

1 Mayıs emek hareketi için özel bir gündür. Geçmişte Sovyetler Birliği'ndeki ve diğer yerlerdeki Stalinist bürokrasi tarafından zorla çalınmış olsa da, emek hareketinin 1 Mayıs festivali, dünya çapında bir dayanışma günüdür. Geçmiş mücadelelerin hatırlandığı ve daha iyi bir gelecek için umudumuzun sergilendiği bir gün. Birimizin zarar görmesinin hepimizin zarar görmesi demek olduğunu hatırlatan bir gün.

1 Mayıs'ın tarihi, anarşist hareketle ve çalışan insanların daha iyi bir dünya için yürüttüğü mücadeleyle yakında ilişkilidir. Aslında, [1 Mayıs] 1886'da işçileri sekiz saatlik çalışma günü mücadelesi için örgütleyen dört anarşistin Chicago'da idam edilmesinden kaynaklanmaktadır. Yani 1 Mayıs, "***eylemde anarşi***"nin –dünyayı değiştirmek üzere sendikalar içinde doğrudan eylemi kullanan çalışan insanların mücadelesinin– bir ürünüdür.

Bu, 1880'lerde ABD'de başladı. 1884'de, (1881'de oluşturulan, 1886'da ismini **Amerikan Emek Federasyonu** [*American Federation of Labour*] olarak değiştiren) **ABD ve Kanada Örgütlü Meslek ve İşçi Sendikaları Federasyonu**'nu [*Federation of Organised Trades ans Labour Unions of the United States and Canada*] içinde şu ifadelerin yer aldığı bir önergeyi kabul etti; "*sekiz saat, 1 Mayıs 1886'den itibaren yasal günlük çalışma süresi olmalıdır, ve bu bölgedeki emek örgütlerinin hepsinin yasalarını bu önergeye uygun olacak şekilde düzenlemelerini tavsiye ediyoruz*". 1 Mayıs 1886'deki grev çağrısı, bu talebi desteklemek için yapılmıştı.

Chicago'da anarşistler sendika hareketi içindeki ana güçtü; kısmen de bu varlıklarının sonucu olarak, sendikalar bu talebi 1 Mayıs'ta grevlere dönüştürdüler. Anarşistler, sekiz saatlik iş gününün ancak doğrudan eylem ve dayanışmayla kazanılabileceğini düşünüyorlardı. Sekiz saatlik iş günü gibi reformlar için mücadele etmenin, kendi başlarına yeterli olmadığını göz önüne alıyorlardı. Bunları, ancak toplumsal devrim ile özgür bir toplumun yaratılmasıyla sona erecek, sürmekte olan sınıf savaşındaki birer meydan muharabesi olarak değerlendiriyorlardı. İşte bu düşüncelerle örgütlendiler ve savaştılar.

Yalnızca Chicago'da 400.000 işçi greve gitti, ve grev eylemi tehdidi 45.000 kişinin greve gitmeden daha kısa günlük çalışma süresi hakkı elde etmesini sağladı. 3 Mayıs 1886'da, polis McCormick Harvester Makina Şirketi'ndeki grev gözcülerine ateş açtı; en azından bir grevciyi öldürdü, beş veya altısını ağır olmak üzere saptanamayan sayıda grevciyi ise yaraladı. Anarşistler, bu vahşeti kınamak üzere ertesi gün Haymarket Meydanı'nda büyük bir miting yapılması çağrısında bulundular. Belediye Başkanı'na göre, "*henüz müdahaleyi etmeyi gerektiren veya gerektirebilecek herhangi bir şey olmamıştı*". Ancak, toplantı dağılmaya başladığı sırada, 180 kişilik bir polis taburu alana gelerek toplantının sona erdirilmesini emretti. Tam bu sırada, kalabalığa ateş açan polis birliklerinin arasına bir bomba fırlatıldı. Kaç tane sivilin polis tarafından yaralandığı ve öldürüldüğü asla açıklanmadı.

Terör rejimi tüm Chicago'yu silip süpürdü. Toplantı salonlarına, sendika bürolarına, basım evlerine ve özel meskenlere (genellikle arama emri olmadan) baskınlar düzenlendi. İşçi sınıfı bölgelerine yapılan polis baskınları, bilinen bütün anarşist ve sosyalistlerin yakalanmasıyla sonuçlandı. Çoğu şüpheli dövüldü ve bazılarına rüşvet verildi. "*Önce baskını yap, yasal kılıfı sonra uydur* ", arama emirleri hakkında sorular sorulduğunda Devlet Savcısı J. Grinnell'in kamuoyuna yaptığı açıklamaydı ("*Editör'ün Önsözü*", **The Autobiographies of the Haymarket Martyrs** [Haymarket Şehitlerinin Otobiyografileri], s. 7).

Sekiz anarşist ikinci derece cinayet [cinayete yardımcı olmak] suçu ile mahkeme önüne çıkarıldı. Suçlananların herhangi birisinin bombayı taşıdığı ve hatta [bombalamayı] planladığı yönünde hiçbir suçlama yapılmadı. Bunun yerine jüriye şunlar söylendi: "*Hukuk yargılanıyor. Anarşi yargılanıyor. Bu adamlar, liderler olmaları nedeniyle Büyük Jüri tarafından seçildiler, diğerlerinden ayrıldılar ve suçlandılar. Onları takip eden binlercesinden daha fazla suçlu değiller. Jüri'deki baylar; bu adamları mahkûm edin, onları örnek yapın, asın onları ve kurumlarımızı, toplumumuzu kurtarın*" (**Op.Cit.**, s. 8). Jüri, Devlet Savcısı tarafından görevlendirilen özel bir hakim tarafından seçilmişti; işadamlarından ve öldürülen polislerin yakınlarından birisinden oluşuyordu. Savunmanın, [bu] özel hâkimin açıkça yaptığı "*bu davayı ben yönetiyorum ve ne yaptığımı biliyorum. Bu adamların asılacakları ölüm kadar kesin*" şeklindeki ifadeyi delil olarak sunmasına izin verilmedi (**age**). Sürpriz olmayan bir şekilde, suçlananlar mahkûm edildiler. Yedisi idama, birisi ise 15 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Uluslararas kampanyalar iki idam cezasının ömür boyu hapis cezasına çevrilmesini sağladı, ancak dünya çapındaki protestolar ABD devletini durdurmadı. Kalan beşinden biri (Louis Lingg) cellatına ihanet ederek, idamından bir gece önce kendisini öldürdü. Geriye kalan dördü (Albert Parsons, August Spies, George Engel ve Adolph Fischer) 11 Kasım 1887'de asıldılar. Onlar, Emek tarihinde Haymarket Şehitleri olarak biliniyorlar. Cenaze yürüşünün yapıldığı yolu 150.000 ile 500.000 arasındaki bir kalabalık çevreledi ve cenazelerin gömülmesine 10.000 ile 25.000 arasındaki bir kalabalık izledi.

1889'da, Paris'te düzenlenen Enternasyonal Sosyalist Kongre'ye katılan Amerikan delegasyonu, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kabul edilmesini önerdi. Bu, işçi sınıfı mücadelesinin ve "*Chicago Sekizlerinin Şehit Olması*" anısına düzenlenecekti. O zamandan itibaren 1 Mayıs uluslararası dayanışma günü haline geldi. 1893'de, yeni Illinois Valisi, Chicago'daki ve tüm dünyadaki işçilerin baştan beri bildiği şeyi resmi hale getirdi; açık olan suçsuzlukları nedeniyle ve "*yargılamanın adil olmaması*" yüzünden Şehitlerden özür diledi.

Yetkililer yargılamaların yapıldığı dönemde bu tip baskıların işçi hareketini gerileteceğine inanıyorlardı. Yanılıyorlardı. İdam cezasına çarptırılmasını takiben mahkemeye hitap ederken, Spies [şunları söylüyordu]:

- "*Eğer bizi asarak ... haksızlığa uğrayan milyonların, sefalet içinde ölesiye çalışan ve kurtuluşu arzulayan, [kurtuluşu] bekleyen milyonların bu hareketini, işçi hareketini yok edebileceğinizi umuyorsanız –eğer düşünceniz buysa, o zamann asın bizi! Burada bir kıvılcımı ezeceksiniz, ama şurda, burda veya orada, arkanızda, –ve önünüzde, her yerde alevler yükseliyor. Bu gizli bir ateş. Bunu asla söndüremezsiniz*" (**Op.Cit.**, ss. 8-9).

O zaman ve ardından gelen yıllarda, devletin ve kapitalizmin bu meydan okuyuşu, başta ABD'nde olmak üzere binleri anarşizme kazandırdı. Haymarket olayından sonra, anarşistler Mayıs Gününü (1 Mayıs'ı) kutladılar –reformist sendikalar ve emek partileri yürüyüşlerini ayın ilk Pazar gününe kaydırdılar. Geçmişteki ve günümüzdeki mücadeleleri kutlamak, gücümüzü göstermek ve yönetici sınıflara zayıflığını hatırlatmak için, dünya genelindeki işçi sınıfından insanlarla olan dayanışmamızı sergiliyoruz. Nestor Makhno'nun ifade ettiği üzere:

- "*O gün, o Amerikan işçileri, kendilerini örgütleyerek, mülk sahiplerinin Devletinin ve Sermayesinin adaletsiz düzenine karşı protestolarına bir anlam kazandırdılar ...*

"*Chicago işçileri, ... yaşamları ve mücadeleleriyle ilgili sorunları ortaklaşa halletmek için bir araya geldiler ...*

"*Bugün de ... emekçiler, ... kendi meseleleriyle kendilerinin uğraşacakları ve kendi kurtuluşları sorunuyla ilgilenecekleri [bir gün olan] 1 Mayıs'ı bir toplanma fırsatı olarak değerlendiriyorlar*" (**The Struggle Against the State and Other Essays** [Devlete Karşı Mücadele ve Diğer Makaleler], ss. 59-60).

Anarşistler 1 Mayıs'ın gerçek kökenlerine bağlı kalıyorlar ve onun ezilenlerin doğrudan eylemi içindeki doğuşunu kutluyorlar. Baskı ve sömürü direnişi besliyor ve anarşistler için 1 Mayıs bu direniş ve gücün uluslararası sembolüdür –August Spies'ın Chicago'daki Waldheim Mezarlığı'ndaki Haymarket şehitleri anıtına kazınmış son sözlerinde ifade edilen gücün:

- "*Sessizliğimizin, şimdi boğmakta olduğunuz sesimizden çok daha güçlü olacağı gün gelecektir*".

Devletin ve işadamları sınıfının Chicago'lu Anarşistleri asmakta niye bu kadar kararlı olduğunu anlamak için, onların kitlesel radikal sendika hareketinin "liderleri" olarak kabul edildiklerini anlamak önemlidir. 1884'de, Chicago'lu Anarşistler dünyanın ilk günlük anarşist gazetesi olan **Chicagoer Arbeiter-Zeitung**'u yayınlamaya başlamışlardı. Bu gazete, Alman göçmeni işçi sınıfı hareketi tarafından yazılıyor, okunuyor, sahipleniliyor ve yayınlanıyordu. Haftalık dergi (**Vorbote**) ve Pazar baskısıyla (**Fackel**) birlikte gazetenin toplam satışı 1880'deki 13.000 sayısından 1886'da 26.980'e yükselmişti. Diğer etnik gruplar için de anarşist haftalık dergiler (birer İngilizce, Çekçe ve İskandinav dillerinde) vardı.

Anarşistler, (şehirdeki en büyük on bir sendikayı içinde barındıran) Merkezi Emek Sendikası [*Central Labour Union*] içinde oldukça faaldi; (Şehitlerden birisi olan) Albert Parson'un sözleriyle; bu örgütlenmenin "*geleceğin 'özgür toplumunun' gelişmekte olan [embriyo] grubu*" olması amaçlıyorlardı. Yine anarşistler, kuruluş kongresinde 26 şehirden temsilcilerin olduğu **Uluslararası İşçi İnsanlar Birliği**'nin [*International Working People Association, IWPA*] ("***Kara Enternasyonal***" olarak da adlandırılır) de bir parçasıydılar. IWPA kısa zamanda "*sendikalar arasında, özellikle de orta-batı'da ilerleme gösterdi*"; [IWPA'in] "*sıradan üyelerin doğrudan eylemliliği*" ve "*kapitalizmin tamamen yıkılmasında bir araç ve yeni bir toplumun kurulması için bir nüve olarak hizmet eden*" sendikalar şeklindeki görüşleri, "***Chicago Düşüncesi***" (daha sonra 1905'de Chicago'da kurulan **Dünya Sanayi İşçileri**'ne [*Industrial Workers of the World, IWW*] esin kaynağı olan bir düşünce) olarak bilinmeye başladı ("*Editör'ün Önsözü*", **Haymarket Şehitlerinin Otobiyografileri**, s. 4).

Bu düşünce, IWPA'in 1883 Pittsburgh Kongresi'nde yayınlanan manifestoda ilan ediliyordu:

Birincisi – Bütün araçlar kullanılarak mevcut sınıf yönetiminin yıkılması; yani, enerjik, amansız, devrimci ve uluslararası eylemle.

İkincisi – Üretimin elbirliğiyle örgütlenmesine dayanan özgür bir toplumun kurulması.

Üçüncüsü – Eş değer ürünlerin, ticaret ve kâr-tüccarlığı olmaksızın, üretken örgütler tarafından kendi aralarında özgürce mübadele edilmesi.

Dördüncüsü – Eğitimin seküler, bilimsel ve her iki cinsiyet için de eşit temellerde örgütlenmesi.

Beşincisi – Cinsiyet ve ırk ayrımı olmaksızın, herkese eşit haklar tanınması.

Altıncısı – Tüm kamusal meselelerin, federalist temellere dayanan özerk (bağımsız) komünler ile birlikler arasında yapılan özgür anlaşmalarla düzenlenmesi" (**Op.Cit.**, s. 42).

Sendika örgütlenmelerinin yanı sıra, Chicago anarşist hareketi aynı zamanda toplumsal kulüpler, piknikler, dersler, danslar, kütüphaneler ve diğer faaliyetler düzenledi. Bütün bunlar, "*Amerikan Rüyası*"nın kalbinde, fark edilir bir işçi sınıfı devrimci kültürünün oluşmasına yardımcı oldu. Yönetici sınıfa ve onların sistemine karşı tehditler, devam etmelerine izin verilemeyecek kadar büyüktü (özellikle de 1877 kitlesel emek ayaklanması hala hafızalarda tazeyken. 1886'da olduğu gibi, bu ayaklanma da devlet şiddetiyle karşılaşmıştı –hem Haymarket olayları hem de bu grev hareketinin ayrıntıları için J. Brecher'in **Grev!**'ine bakınız). Bu nedenle, devletin ve kapitalist sınıfın hareketin "liderleri" olarak değerlendirdiklerine baskı uygulanması, kanguru mahkemeleri [kanunların yanlış uygulandığı usulsüz ve yetkisiz mahkeme] ve devletçe işlenen cinayetler [yaşandı].

Haymarket Şehitleri, yaşamları ve fikirleri hakkında daha fazla bilgi için **Haymarket Şehitlerinin Otobiyografileri** temel okumadır. Tek Amerikalı doğumlu Şehit olan Albert Parsons neyi savunduklarını açıkladığı **Anarşizm: Felsefesi ve Bilimsel Temeli** [Anarchism: Its Philosophy and Basis] adlı bir kitap yazdı. Tarihçi Paul Avrich'in **Haymarket Trajedisi** [Haymarket Tragedy] adlı eseri olayların derinlemesine incelendiği faydalı bir çalışmadır.

Anarşist Kütüphane

Anarchist Writers
Haymarket Şehitleri
2007

01.05.2022 tarihinde şuradan alındı: tr.anarchistlibraries.net
Çeviri: Anarşist Bakış
İngilizce Aslı: The Haymarket Martyrs

tr.anarchistlibraries.net